

A Bethlen Gábor Alapítvány 2023. évi díjazottjai

„Mi minden erőt, ami a haza javára akar és tud lenni,
nem eltiporni, hanem együvé fogni kívánunk.”

2023. november 4-én tartotta díjátadó ünnepségét a Bethlen Gábor Alapítvány (BGA) immár szokványosnak számító helyszínén, a Pesti Vármegyeháza Dísztermében. Az eseménynek különlegesen borongós hangulatot adott a gyásznapi, a magyar szabadságharcot ért, hatvanhét évvel korábbi második szovjet intervenció, amelyről több felszólaló megemlékezett. Már csak emiatt – de a szomszédunkban dúló szörnyű háború miatt – is talán nem meglepő Kárpátalja a díjazásokban is feltűnő „felülreprezentáltsága”.

Idén a legrangosabb kitüntetést, a Bethlen Gábor-díjat Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök érdemelte ki, akit Lezsák Sándor, a BGA kuratóriumának elnöke, az országgyűlés alelnöke méltatott. Márton Áron-éremben részesült a Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat. Nagymihály Zoltán, a RETÖRKI munkatársának laudációja után Makuk János, a szervezet vezetője vette át az elismerést, aki szerényen annyit mondott: „túl sokat nem tettünk, csak amit lehetett”. Teleki Pál-éremrendet kapott Dupka György költő, történész, akinek munkásságát Gy. Szabó András előadóművész mutatta be. A ma is Kárpátalján élő Dupka György megrendítő köszönőbeszédében úgy fogalmazott: „Nem várunk Önöktől semmi mást, csak hogy erkölcsileg álljanak ki értünk, próbáljanak biztatni minket. Vigyázzon ránk a Jóisten, hogy a háború után ugyanúgy újjá tudjuk építeni az életünket, mint ahogy megtették apáink is.” A másik Teleki-érem kitüntetést idén Szécsi Árpád politológus kapta, akit Bakos István művelődéskutató, a BGA alapító kurátora méltatott. A szintén e kitüntetéssel elismert Loksa Gábor egyetemi tanár később veszi át az elismerést. A rendezvényen ezúttal Kiss Gy. László tárogatóművész működött közre zenei szolgálattal. Lezsák Sándor zárszavában arról beszélt: 1956 is azt bizonyítja, hogy nem „kívülről” várni, inkább „felülről” kérni kell a segítséget, miközben belülről vezérelten cselekszünk.

Bethlen Gábor-díj

Spányi Antal

Mély lélegzetet kell vennünk, hogy megszólaljunk. Gyásznapi van, november 4-e. Azok a vasárnap hajnali tankok ma is bennünk dübörögnek.

A vigasz ma talán éppen egy életút: Spányi Antal püspök úr életútja – ami örökké izzó és korom nélküli parázs. Vallásos, négygyermekes családban harmadikként jött a világra. „Boldog gyermekkorom volt” – olvashatjuk tőle egy helyütt. „Sok ínséget és nehézséget kellett látni, s a zaklatásokból is kijutott bőven, de összetartott bennünket az egymás iránti szeretet és egy mély vallásosság, amit a szüleim példáján láttam.” „Családom, különösen édesapám mindig nagy tisztelettel fordult Mindszenty József példája felé. A bíboros megingathatatlan kiállása sok erőt adott édesapámnak és az egész családnak az üldöztetések elviselésében” – mondta egy másik alkalommal.

Spányi Antal egy olyan korban választotta a papi hivatást, amit a fent felidézett tankoknak a dübörgése kísért. Amikor az állami politika gyűlölte az egyházakat, és ennek mindennapi példái rögzös életutat ígértek a papi életpályát választó fiatalok számára. Spányi Antal az Esztergomi Hittudományi Főiskolán és Papnevelő Intézetben végezte el a papi élethivatásához szükséges tanulmányait. 1976. június 19-én szentelte pappá Esztergomban Lékai László esztergomi érsek. Káplánként szolgált Nógrád vármegyében, Ludányhalásziban, majd Szécsényben, aztán Ferencvárosban, a Páli Szent Vince-templomban, ahol később plébános lett. Ezután a Rózsák terén hasznosíthatta templomépítő tapasztalatait, 1992 és 2003 között ugyanis az erzsébetvárosi Árpád-házi Szent Erzsébet-templom, a főváros harmadik legnagyobb katolikus templomának plébánosa volt. A templom állapota erősen megromlott az állami tulajdonlás időszakában. Plébánosként ott élte meg a külső felújítás érdemi munkálatainak befejezését, de a belső tér renoválása távozása után is, 2007-ig tartott. A sors ajándéka volt, hogy a széppé varázsolt, gyönyörű templomot és környezetét látogathatta meg Ferenc pápa 2023. április 29-én, ahol beszédet mondott, és találkozott Spányi Antal püspökkel, az egykori plébánossal.

Spányi Antal plébánosi feladatai mellett 1994-ben pápai kápláni címet kapott, 1995-ben érseki általános helynöki és főszentszéki bírói kinevezést nyert el. 1998. február 13-án Szent II. János Pál pápa tharrosi címzetes püspökké és esztergom-budapesti segédpüspökké nevezte ki. Március 28-án a budapesti Szent István-bazilikában szentelte püspökké Paskai László bíboros. A szentmise során a püspökszentelésre bevonuló főpapság között két kísérő pap vonult Spányi Antallal: egyikük a leendő püspök testvére, Spányi András volt. A szentmise tanító része után került sor a szentelési szertartásra, amelynek első részében a testvér olvasta fel II. János Pál pápa kinevező iratát, majd a szentelő Paskai László bíboros beszéde következett.

Spányi Antal munkabírását példázza, hogy a következő években ő volt egyedüli az országban, aki egy időben püspöki, helynöki és plébánosi tisztséget is viselt. Természetesen sokszor beszélt és celebrált szentmisét jeles egyházi eseményeken, olykor rendkívül nagy hívősereg kísérte egyik helyről a másikra. 2003. április 4-én székesfehérvári megyéspüspökké nevezte ki Szent II. János Pál pápa. A székesfehérvári egyházmegye huszadik megyéspüspöke püspöksége első éveitől szorgalmazta a papság és a hívők közötti kapcsolatok erősítését: rendszeresen papi találkozót és zárandoklatokat szervez, pünkösdhétfőn pedig minden évben egyházmegyei napot tart. Őt espereskerületet és harminc lelkipásztori körzetet hozott létre, egyházmegyei lapot indított. Székesfehérváron frekvenciát kapott a Magyar Katolikus Rádió, amelynek vezérigazgatója lett. Püspöki jelmondata – *Laudetur Jesus Christus* („Dicsértessék a Jézus Krisztus”) – kiválasztásáról ezt mondta: „Az első szentmisém emléknapiján ez áll: »Dicsértessék a Jézus Krisztus!« Papi életem lényege ez: elvezetni az embereket Jézus Krisztushoz, s rajta keresztül az üdvösségre.” Pozitív emberképére utal az a mondata is, amelyet személyesen is hallottam és több helyen olvastam tőle: „A Jóisten jó munkatársakkal áldott meg minden téren.” A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia munkáját tíz bizottság segíti, Spányi püspök úr három bizottságban vállalt tagságot és munkát: dolgozik a Papság és a Megszentelt Élet Bizottságában, a Gazdasági Bizottságban és a Karitás- és Egészségügyi Lelkipásztorkodás Bizottságában, ahol az elnöki feladatokat is ellátja. A korábbi évtizedek során több bizottságban is dolgozott.

Ma, amikor a családeshemény lerombolása több országban és politikai pártnál program, természetesen, hogy Spányi Antalt is kritika éri, mert családokat védő kijelentéseivel „politizál”. Erre az a válasza: az általa a választáson támogatott jelölt „azt a családpolitikát próbálja megvalósítani, amelyet Ferenc pápa is megdicsért a budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus végén. [...] Nem volt szó sem politikáról, sem politikai irányzatról vagy pártról. Én erkölcsi kérdést látok abban, hogy a választókat hozzásegítsem a döntéshez egy ilyen jelentős ügyben.”

2008-ban a püspök úr audiencián járt XVI. Benedek pápánál, ahol Kaszap István boldoggá avatásáról is tájékozódott. Ez az ügy mindig erőteljes hatással volt rám: édesapám tárcájában hordta Kaszap István fényképét, amelyet magam is őrzök.

2011-ben Spányi püspök a csíksomlyói búcsún tartott szabadtéri szentmisét a Somlyó-hegy nyergében. Beszédében kitért az új magyar alkotmányra is: „Az új magyar alkotmányt úgy alkottuk meg, hogy benne ki mertük mondani a házasság Istentől rendelt törvényét és az élet védelmét. Nem szabad félnünk, megijednünk, mert tiszta a szándékunk, az akarat pedig nemes és jó.”

A katolikus kiadók könyvszemlájén, a Szent István Könyvhéten Spányi Antal püspök úr, a Stephanus Alapítvány elnöke adja át a Stephanus-díjakat, és jutalmazza a legsikeresebb könyvek szerzőit, szerkesztőit, fordítóit. Spányi Antal

a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend magyarországi helytartóságának elöljárója, csillagkeresztes tiszt. Ebben a tisztségben képviseli külföldön a lovagrend magyarországi helytartóságát. Székesfehérváron is lovag: borlovag – a Noé-hegyi Szent István Borlovagrend tagja.

A Budapesten zajló 52. Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszus rendezvénysorozatához kapcsolódóan Nagyszőlősön, a helyi plébániatemplom kertjében 2021 szeptemberében avatták fel Nagyboldogasszony szobrát, Matl Péter Magyar Örökség-díjas munkácsi szobrászművész alkotását. Az eseményen Kárpátalja különböző részeiből és Magyarország több településéről, köztük Miskolcra érkeztek zárandokcsoportok. A szoborállítás szervezőjének, Bakos Istvánnak, kurátorunknak a következőképpen küldte áldását az ünnepség védnöke: „Kedves Pista! Gratulálok ahhoz, amit sikerült elérni. Rajta volt munkátokon az Úr áldása. A NEK és az ünnep miatt magam is csak lélekben tudlak elkísérni benneteket az avatásra, és így kérem a szoborra és mindnyájatok életére az Úr áldását, a Szűzanyának, Magyarok Nagyasszonyának az oltalmát. Tisztelettel és nagyrabecsüléssel üdvözlöm az összegyűlteket. Szeretettel: Spányi Antal.”

Püspök úr állami, egyházi, önkormányzati és társadalmi elismerései közül csupán egyet emelek ki, amelyik tudomásom szerint az eddigi utolsó. 2020-ban a Magyar Művészeti Akadémia Aranyérmével ismerték el többek között az Egyházmegyei Múzeum kibővítéséért.

Spányi Antal életútja örökké izzó és korom nélküli parázs. Ha nem vagy a közelében, akkor is égő lelkiismerettel figyel téged. Ha kell, vizsgáztat, ha kell, figyelmeztet. Ha megérdemled, szelíd mosollyal megerősít. Béke veled, béke velünk, kedves püspök atya. De a béke csak akkor van velünk, ha tudjuk – életed példázata alapján is –, hogy kívülről nem várhatunk csodákat. Ahogyan Ady Endre mondja: „Csodák mindig csak belülről jönnek.” De jönnek az égi magasságból is – tesszük hozzá –, ha a Jóisten is úgy akarja.

Lezsák Sándor

Márton Áron-emlékérem

Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat

„A fény, a fény
szuronyok hegyén villan.
Nem ilyen fényre vágytam én,
amilyen itt van.
A szél, a szél
katonaszaggal libben.
Ne fújd, ne fújd el őszi szél,
amit még hittem.
A vér, a vér
agyamban vadul lüktet.
Ó, isten, isten, hogyha vagy,
segítsd meg véreinket.”

(Naplótöredék)

A költemény ugyan 1956. október 25-én és nem november 4-én, Kolozsvárott és nem Ungváron, Kányádi Sándortól és nem valamely kárpátaljai költőtől való, kristálytisztán érezzük annak a hatvanhét évvel ezelőtti napnak, hajjalnak a hangulatát.

Elképzelhetjük a Magyarország iránti aggódó szolidaritást, ami akkor a kárpátaljai magyarság legjavát eltöltötte. Hogy Ungvárról segítség nem, csak a szovjet megszállókkal érkező kollaboráns kormányfő érkezhett, az nem az ott élő magyarok hibája. A 20. században párját ritkító magyar forradalom és szabadságharc iránti kárpátaljai szolidaritás kapcsán elég, ha Milován Sándorra és a nagyszőlősi srácokra, az agyonvert Gecse Endre gálócsi református lelkeszre vagy a következő évtizedek magyar nyelvért és kultúráért folytatott harcára gondolunk.

Ma azonban nemcsak emlékezni, hanem ünnepelni és méltatni is összejötünk. A Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálatot és annak tevékenységét – a mindennapi cselekvő szeretet megnyilvánulásait. Mindannyian féltő szeretettel figyeljük a kétségkívül legnehezebb helyzetben levő nemzetrészünk, a kárpátaljai magyarság helyzetét – legkésőbb 2022 februárja, a pusztító háború kitörése óta.

A Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat hivatalosan 1995. február 10-én kezdte meg működését. Nem kis segítség érkezett a rendszerváltás után hazatelepedett Zichy Mária Terézia grófnőtől – aki 1956-ban tizenkét éves lányként, a Vöröskereszt önkénteseként ápolta a sebesülteket, a '90-es évek elején pedig óvó szeretettel fordult a kárpátaljai magyarság felé, elősegítve a helyi máltai szervezet megalakulását. A mindennapok gondjai, amelyeket hazánkban,

de szerte a világban máshol is ismerhetünk – a nélkülözők, betegek, idősek segítése, az otthoni betegápolásban való segítségnyújtás, egészségügyi eszközök kölcsönzése és szervizelése, a legrászorultabbak támogatása, sérült gyermekek fejlesztése vagy éppen a fiatalok informatikában vagy idegen nyelvből való elmerülésének elősegítése – nem fedi, nem fedheti le a kárpátaljai szerszolgáltatás tevékenységét. Az egyik válság követte ugyanis a másikat. Az első igazi nagy kihívást az 1998-as (majd nem sokkal később a 2001-es) nagy tiszai árvíz jelentette – amire Makuk János, a szervezet vezetője úgy emlékezik: 14–16 éves gyerekek szállították önként a segélyeket. Biztosak lehetünk benne, hogy ők – alighanem az ’56-os srácokhoz és lányokhoz hasonlóan – korábban váltak felnőtté, mint normális esetben kellett volna. Éppen úgy, ahogy azok a fiatal önkéntesek, akik 2022 februárja óta teljesítenek szerszolgáltatást és segítenek a bajbajutottakon – és akikből mindig van utánpótlás, szinte „nem hajlandók” elfogyjni. Azok a gimnazisták, akiket magának az elnöknek kell elzavarnia tanulni és érettségire készülni – de akik továbbra is inkább segítenének. De jöttek Ausztráliától és Új-Zélandtól kezdve Európa és az Egyesült Államok majd’ minden államáig mindenhol – magyarok és nem magyarok. Fiatalok, középkorúak és idősek. Egy idős, félig magyar, félig francia hölgy így vallott: bár katolikusnak keresztelték, elhagyta a hitét – most úgy érzi, újra megtalálta.

Makuk János beszélgetésünkkel elmondta: 2022. február 24-én ketten „indultak”, és először nem igazán tudták, mit tegyenek. Csak a Jóistenhez tudtak fohászolni segítségért. És a segítség – ahogy a nehéz és embert próbáló időkben általában – megérkezett: elkezdtek özönlenni az adományok, és szinte kérés nélkül megérkeztek az első önkéntesek is – a háború kitörése óta immár ezerhétszáz. Az ő segítségükkel – ahogy az elnök fogalmaz – „minden héten tudtunk egyet előre lépni”. Van olyan, aki immár tizenötödösztör jár Kárpátalján a háború kitörése óta. Ahogy beszélgetünk, szinte percenként hallok egy-egy tételmondatot, amiről külön is hosszan elmélkedhetnék. „Nagyon jól szerepelt a magyar nemzet ebben a helyzetben” – kommentálja többek között azt az 1700 tonna adományt, ami az elmúlt több mint másfél évben érkezett, nagyobb részt Magyarországról. „Nem látjuk, hogy mikor lesz vége” – mondja, és persze hozzátehetjük, azt sem tudhatjuk, hogy mi lesz utána. „Az ember mindenhez hozzá tud szokni” – ennek alapján is mindenki a fáradás jeleit mutatja, és a címlapok is gyakran más híreknek adják át a helyet. Az emberi kapcsolatok ugyanakkor megszilárdulnak. És a végső tanulság sem lehet más: „A Jóisten minden rosszat jóra tud fordítani.”

Makuk János elmondta azt is: az első hetekben fontolóra vették, hogy valamilyen – divatos szóval – *after party* szerveznek azoknak, akik önkéntesként segítettek. Jó hír, hogy annyian vannak, hogy egy kisebb klubhelyiség már nem lesz elegendő a fogadásukra, lassan egy nagyobb sportcsarnok se. Rossz hír, hogy a szervezés még korai, és nem is tudhatjuk, mikor válik aktuálissá. Egy azonban bizonyos: egyszer vége lesz. Ahogy Reményik Sándor írta:

„És akkor, aki visszatérni bír,
Csak visszatér megint a régihez.
A régi hithez, a régi házhoz –
Ecsethez, tollhoz, kapanyélhez,
És számon mit se kér, kit se átkoz.
A mappás talán új térképet ír,
De másként minden régiben marad,
Csak egy darabig sok lesz a friss sír.
Mi megnyugszunk, a szívünk mit se kérd,
A föld valahogy döcög majd tovább,
És lassú erők lemossák a vért.”
(*Egyszer talán majd mégis vége lesz*)

Isten óvja és éltesse a kárpátaljai magyarságot és egész Kárpátalját! Megkülönböztetett köszönettel fordulunk a Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálatához, annak vezetőihez és munkatársaihoz. Hálánk jeléül most átnyújtjuk a Bethlen Gábor Alapítvány Márton Áron Emlékérmét, amelyhez nagy szeretettel gratulálunk!

Nagymihály Zoltán

Teleki Pál-éremem

Dupka György

Egy régi, számomra emlékezetes fényképet tartok a kezemben. *Jersze, emlékezünk* – hirdeti a beregszászi Illyés Gyula Színház előtt a nagy méretű plakát. Az öles betűkkel teleírt hirdetmény előtt ketten állunk, a 2015-ben elhunyt kiváló zenész, muzsikus Kobzos Kiss Tamás és jómagam. A fotót Balázs Ádám készítette, a műsor szervezője és bevezetője. Az időpont: 1989. Az előadás kezdete: „moszkvai idő szerint” 13 óra – szerepel a tájékoztatón. A *Régi magyar vers, régi magyar irodalom* alcímben megjelölt műsorunkat először vittük Kárpátaljára, egészen pontosan Beregszászra, Munkácsra, Ungvárra, Nagydobronyba és Viskre. Az 1989. február 26-án frissen megalakult Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség képviselőjében Dupka György kísért végig a helyszíneken. Remek út volt, jó hangulatú, s alkalmunk volt elsősorban az ő révén bepillantást nyerni a kisebbségi sorsnak e tájon különösen komor, kárpátaljai változatába.

Dupka György a beregszászi, korábban nagyszőlősi járásban fekvő Tisza-bökényben született 1952. április 11-én, a költészet napján. Általános és középiskolai tanulmányait a szülőfaluja közigazgatását is ellátó Péterfalván járta, az ungvári egyetemen 1979-ben szerzett oklevelet. A *Kárpáti Igaz Szónál* lett újságíró, melynek gyakorlását a későbbiekben párttagsághoz kötötték. Mivel a központilag előírt feltételt nem teljesítette, elhagyta munkahelyét. 1986 és 1992

között a Kárpáti Kiadó magyar osztályának vezetője lett, ez idő tájt már ismert és elismert költő. A Bethlen Gábor-díjas Czine Mihály, aki talán sok elismerése mellett erre a díjra, a Bethlen-díjra volt legbüszkébb, azt írta az induló Dupka Györgyről: „költőként a közösség ügyeinek intézését is felvállalja, a megmaradás énekese”. Valóban így van, ha a sors egy olyan égtáj, szülőföld behatároltságába helyezi az embert, mint Dupka Györgyöt, előbb-utóbb kikényszeríti benne a vágyat, a folyamatos erőfeszítést, hogy felülemelkedjen a neki adatott sorson, és szolgálatosa legyen azoknak, ahonnan ő is vétetett. A porig sújtottak, az éltükben és holtukban is megaláztottak kísértő emléke vezetni tollát már egészen korai verseiben.

„Karjuk kétágú csontvilla
nyúlik égi sivatagba
ujjuk hegyén felhő-zászló
kiáltásuk csonka jelszó
gödör-szemük sárral telt nap
sorsuk csukott könyvvé hervad
börtönük is üres árva
sírjuk nyitott meddőtárna
örök fagyuk érjen tűzzé
kínjuk legyen a szívünké
vérrel meszelt napvilágunk
egére szálló füst-álmunk
évszázadba gyökerezzen
évezredbe levelezzen”

(Tömegsír felirat)

Dupka György nemzedéktársaival hamar felismerte, hogy a szoros írói közösség bizonyos érdekvédelmi közösség is lehet; az anyaország határain kívül rekedt töredéknyi magyarság önvédelmi szervezete. Már 1981-ben ott találjuk a feloszlott Forrás Stúdió örökébe lépett József Attila Irodalmi Stúdió vezetésében, Balla D. Károllyal, Horváth Sándorral együtt. Ez az irodalmi csoportosulás olyan tehetségeket indított útjára, mint Finta Éva, Füzesi Magda, Nagy Zoltán Mihály, és adott teret a már korábban publikáló költőknek, S. Benedek Andrásnak, Vári Fábián Lászlónak és a többieknek. 1989-ben a József Attila Irodalmi Stúdió József Attila Alkotóközösséggé szerveződött, az év kezdetén pedig létrejött a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség. Ungváron ekkor adták új folyóiratuknak, az Illyés Gyula által „ötágú sípnak” elkeresztelt, az anyaországi és a kisebbségi irodalmakat egyben látó elnevezésre utaló *Hatodik Síp* címmel elindított folyóiratot. Ennek a vállalkozásnak egyik sikeres leágazása a Hatodik Síp könyvsorozat. Irodalomszervezői tevékenysége mellett folyamatosan képezte magát; 2006 és 2008 között az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai karán tanult, 2014-ben a Pázmány Péter Tudományegyetemen doktorált. Nagy munkabírású ember: a kezdetben szamizdatként működő, később megszűnt és újrarendített,

a kárpátaljai írók legjobbjait összegyűjtő *Együtt* című folyóirat felelős kiadója és igazgatója. A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke, majd az ebből kinövő Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetnek az igazgatója, a Szolyvai Emlékpark Bizottság titkára. Mindmáig fáradhatatlan kutatója az ott élő magyarság szenvedéstörténetének, enciklopédikus igényű számon tartója sorstragédiájának. A kollektív bűnösség elvének jegyében elkövetett intézkedések dokumentálása alkotja munkásságának egyik fő vonulatát. Könyvei a koncepciós perekről, a *málenkij robot* ismert gyakorlatáról és következményéről, a szolyvai gyűjtőtábor borzalmáról, a Gulágok világáról adnak hiteles beszámolót. Kiváló és hiánypótló monográfiája, a *Magyar irodalmi élet és írásbeliség Kárpátalján*, a legteljesebb összefoglaló e térség szellemi életéről, s jóval többet ad, mint egy kultúrtörténeti vázlat, ahogy szerényen műfaját meghatározta.

Dupka György verseit, egész tudományos működését a tájhaza élménye, szeretete és történelme ihleti. Nem tud és nem is akar elszakadni ettől az ihlető, fájdalmas sorsú közegtől. Hogy is írja *Levél* című versében?

„Nem fojtjuk el a feltörő éneket,
Nem felejtjük a gyászos éveket,
Félj, ha a gyávaság most szívedbe mar.
Ajkunkon tovább lobog az ősi dal.”

Maradjon meg továbbra is hűségében, és fogadja tőlünk szeretettel a Teleki Pál-érdemérmét.

Gy. Szabó András

Szécsi Árpád

Megtiszteltetés számomra, hogy a Teleki Pál-érdemérem ünnepélyes átadásakor én méltathatom Szécsi Árpádot, politológus szerzőtársamat. Két évtizede együtt készítettük el az *Alapítvány a nemzet javára – A Bethlen Gábor Alapítvány negyedszázada 1980-2005* című jubileumi kiadványunkat. A könyv gerincét, a pártállami önkény uraival vívott küzdelmes első évtizedünkről szóló – alaposan dokumentált, III/III-as jelentések sorával illusztrált, kronológiával kiegészített – tanulmányt, a „Merjünk magyarok lenni” című második fejezetet az ifjú kutató készítette – dicséretesen! A szép könyvet Nagy András grafikusunk tervezte. Az adatgazdag, tartalmas, jól tagolt kiadványban végzett munkájával Szécsi Árpád is tanúsította, hogy a civil társadalom rendszerváltoztató zászlóshajóinak egyike, az évtizedeken át tiltott, megtúrva is zaklatott Bethlen Gábor Alapítvány tábora híven szolgálta a nemzetet. Akkor is, amikor felelősen vetünk részt a Rieger Tibor alkotta budavári Teleki Pál szoborállító testületben. Budapest Főváros Közgyűlése ugyan megtiltotta a Teleki Pál-szobor fölállítását, de 2004. április 3-án Balatonbogláron méltó módon, lengyel-magyar ünnepségen

avattuk föl a szülővárosából száműzött szobrot. Mivel – többszöri kísérlet után – nem állíthattuk föl a nemzetépítő kormányfő emlékjelét Budapesten, Rieger Tiborral és Csicsery-Rónay Istvánnal együtt elhatároztuk, hogy a magyar forradalom és szabadságharc ötvenedik évfordulója tiszteletére Teleki Pál-érdemérem kitüntetését alapítunk. A Rieger Tibor alkotta bronzérem, a Bethlen Gábor Alapítvány kebelében adományozott elismerés díjazottjaiból épül gróf Teleki Pál „élő szobra”. Kitüntetettjei a magyar jövőndő építői. 2006. június 4-én, Trianon nyolcvanhatodik évfordulóján a szellemi honvédelem hazai kiválóságai – 16 személy és két intézmény – elsőként vehették át a „Merjünk magyarok lenni!” feliratú Teleki Pál-érdeméremet. November 3-án, a Budai Várban tartott Bethlen Gábor-díjátadó ünnepségen, a mai országhatáron túl, a Kárpát-medence utódállamaiban, illetve a nagyvilágban élő „nemzetőreink” vették át az érdeméremet, s velük együtt kapta az ünnepontó hatalmi brutalitással szembeszálló római katolikus pap (Vértessaljai László) és egy lengyel tudósító (Piotr Górecki) ünnepi helytállásáért. Ekkortól e kitüntetés a Bethlen Gábor Alapítvány „becsületrendje” is.

Szécsi Árpád, a civil társadalom megújulására szerveződő nemzetépítő mozgalom, a Magyar Demokrata Fórum korai történetét feldolgozó politológus, kutatómunkája és most megjelent könyve¹ biztos talapzatul szolgálhat az „élő szoborhoz”. 1977-ben Szarvason született, Békésszentandrásán végezte az általános iskolát, és Kecskeméten, a híres Piarista Gimnáziumban folytatta tanulmányait. 1997 és 2002 között az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán, politológus szakon kiváló eredménnyel (az OTDK-n elért harmadik helyezéssel, két évig köztársasági ösztöndíjasként) végezte tanulmányait, s 2002-től az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskola hallgatója, az Intézet megbízott előadója, majd néhány más intézményben két-három éven át kutató, kutatásszervező, pályázati és politikai tanácsadói feladatot látott el. Tudományos érdeklődésének fókuszában a MDF nemzetépítő mozgalma áll, ahogy azt már „A szabadság kis köreitől” a választási győzelemig. *A Magyar Demokrata Fórum története a korai kezdetektől 1990. március 25-ig* című díjnyertes diákköri dolgozata is jelzi. A család-alapítással párhuzamosan vállalt civil-közéleti tevékenységei, munkahelyei, megbízásai sem távolítják el ettől. A rendszerváltozással foglalkozó több tudományos műhely munkájában vett részt; közreműködött az ELTE-MTA Pártkutató Csoport kiadványainak (pártlexikon, pártprogramok) elkészítésében. Hosszabb-rövidebb szakaszokban (2002–2004, 2006–2010, illetve 2016 óta) vállalt és vállalt feladatokat a Lakitelek Népfőiskolán, illetve Lezsák Sándor szellemi környezetében. Neki is köszönhető a Rendszerváltó Archívum iratanyagának folyamatban levő rendezése. 2016-tól a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár (RETÖRKI) megbízott kutatója, illetve gyűjteményi munkatársa. 2022-től a Lakitelek Népfőiskola Alapítvány szorgos életinterjú-készítője,

1 Szécsi Árpád: *Rendszerváltó mozgalom. A Magyar Demokrata Fórum előzményei és korai története, 1979–1990*. Budapest, 2023, RETÖRKI.

szakértője. 2016 és 2021 között szakmai felkészültségének tökéletesítése, ismereteinek gyarapítása érdekében befejezte tanulmányait az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájában, és – az elhúzódó anyaggyűjtést követően – elkészítette terjedelmes disszertációját. A *Magyar Demokrata Fórum előzményei, megalakulása, valamint korai története 1987–1990-ig, különös tekintettel a mozgalmi gyökerek szerepére* című doktori értekezésének 2022 júniusában tartott nyilvános védésén, régi MDF-es bajtársaimmal együtt örvendtünk remek ismertető előadásának, sokat sejtető téziseinek és a Bizottság elismerő véleményének. Doktorrá avatása 2023 áprilisában ünnep volt számunkra is.

Neves felfedezők, írók, papok, tanítók, gazdák, szerzetesek, művészek vallják, hogy „a részvét útján szerzett ismeret ezerszer többet ér a könyvekből merített tudásnál”. Aki Szécsi Árpád tudományos kutatói és a civil társadalom önkéntes szolgálatában végzett tevékenységét, életútját egy kicsit is ismeri, áttekinti, az tapasztalja, érzékeli: ő nem éri be csak az egyikkel; mindkét irányban nyitott.

2003 és 2014 között a Keresztény Demokrata Fórum (KDF) Egyesület titkára, alapító elnökségi tagja, majd 2014-től az ökumenikus közéleti civil szervezet elnöke, ennek révén 2003/2004-ben a Lakitelek Népfőiskola Mindszenty József Politikai Kollégiumának egyik vezetője, később részt vett az Apor Vilmos Közéleti Kollégium szervezésében is. Jelentős a szerepe a keresztény társadalmi szervezetek, egyesületek közéletet serkentő konferenciáinak, tanácskozásainak menedzselésében, szervezésében. Ilyen volt például 2015-ben *A megújulás reménye a keresztény társadalmi jelenlétben* című kétnapos konferencia és 2017-ben a *Kárpátok Diplomáciája – Keresztény Külügyi Akadémia* konferencia-hétvége, amelyben a KDF, a Keresztény Értelmiségi Szövetsége (KÉSZ), a Barankovics Alapítvány és két külföldi szervezet képviselői is részt vettek. „Részvétel” útján szerzett ismeretét tágítja az életútinterjú-készítő tevékenysége is, amelyben interjúalanyai közvetlen élményeiből, tapasztalatuk megosztása révén teljesebb képet kaphat a vizsgált eseményről, mint ha csak a dokumentumokból, leírásokból ismerné meg azokat. Tapasztalathoz mondhatom, hogy Árpád elmélyült oknyomozó, aki alapos levéltári, irodalmi fürkészéssel utánanéz, hitelesen igyekszik pontosítani, kiegészíteni a közléseket. Ez nemcsak szakmai-tudományos publikációra, de fotókból összeállított kiadványokra is igaz (az általa szerkesztett *Lakitelek 1987 – A magyarság esélyei képeskönyv*, vagy a közreműködésével létrejött *70 év 70 kép* című, Lezsák Sándor tiszteletére összeállított album). Mindkettőt örömmel forgatom, mementóként is.

A Teleki Pál-érdemérmes méltatását Illyés Gyulát idézve zárom. „Hogy egy népnek milyen a lelkivilága, a lelki képe, annak kialakítása nyomósan hozzájárul, hogy milyen tükröt tartanak elébe. Ez a tükörtartás világszerte a szellem embereire – különösen a tollnak s az eszmecsere egyéb eszközeinek forgatóira – hárul.” A Bethlen Gábor Alapítvány mentorának, „alapító atyánknak” üzenete mai békétlen, mediatisált, háborúzó világunkban, e napokban különösen megszívlelendő erkölcsi kötelezettséget igényel a szellemi honvédelem

s a magyar önvédelem bajtársaitól. Szécsi Árpád eddigi életútján eszerint az intelem szerint munkálkodott. Szívből kívánom, hogy a jövőben is a nemzethű magyar demokraták szellemében, hittel folytassa hiteles politológiai kutatásait és közéleti tevékenységét. Isten éltesse!

Bakos István

Összeállította: *Nagy Mihály Zoltán*

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN (1988), a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár munkatársa.

A Hitel folyóirat a továbbiakban nem kapható újságárusi forgalomban.

A lapot a következő könyvesboltokban találhatják meg:

Püski Könyvesbolt	1013 Budapest, Krisztina körút 26.
Írók Boltja	1061 Budapest, Andrássy út 45.
Animakönyv könyvesbolt	1025 Budapest, Széll Kálmán tér, Támfal épület 5., illetve megrendelhető az animakonyv.hu , konyvesbolt.hu honlapokon.

LIBRI-könyvesboltok

Mammut Könyvesbolt	1024 Budapest, Lövház u. 1-5. Mammut II. Üzletközpont (II. emelet)
WestEnd Könyvesbolt	1062 Budapest, Váci út 1-3. WestEnd City Center (alulj.szint, Jókai Mór sétány 51.)
Oktogon Könyvesbolt	1066 Budapest, Teréz krt. 22.
Nyugati tér Könyvesbolt	1066 Budapest, Nyugati tér 1.
Könyvpalota	1072 Budapest, Rákóczi út 12.
Corvin Plaza Könyvesbolt	1082 Budapest, Futó u. 37-45. Corvin Plaza (I. emelet)
Aréna Könyvesbolt	1087 Budapest, Kerepesi út 9. Aréna Mall Bevásárlóközpont (I. emelet)
Árkád Könyvesbolt	1106 Budapest, Örs vezér tere 25/a. Árkád Üzletközpont (I. emelet)
Etele Plaza Könyvesbolt	1115 Budapest, Etele út 68. (I. emelet)
Allée Könyvesbolt	1117 Budapest, Váli u. 3. Allée Bevásárlóközpont (földszint és I. emelet)
MOM Park Könyvesbolt	1123 Budapest, Alkotás u. 53. MOM Park Bevásárlóközpont (földszint)
Duna Plaza Könyvesbolt	1138 Budapest, Váci út 178. Duna Plaza (I. emelet)
Pólus Center Könyvesbolt	1152 Budapest, Szentmihályi út 131. Pólus Center Bevásárlóközpont (földszint)
KöKi Terminál Könyvesbolt	1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75. A-C KÖKI Terminál Bevásárlóközpont (II. emelet)
Shopmark Könyvesbolt	1191 Budapest, Üllői út 201. Shopmark Bevásárlóközpont (I. emelet)
Campona Könyvesbolt	1222 Budapest, Nagytétényi út 37-43. Campona Üzletközpont (földszint)
1092 Csaba Center Könyvesbolt	5600 Békéscsaba, Andrássy út 37-43. Csaba Center (II. emelet)
Budaörs Könyvesbolt	2040 Budaörs, Kinizsi u. 1-3. Tesco Budaörs
Debrecen Fórum Könyvárúhá	4029 Debrecen, Csapó u. 30. Fórum Bevásárlóközpont (I. emelet)
Agria Park Könyvesbolt	3300 Eger, Törvényház u. 4. Agria Park Üzletközpont (I. emelet)
1087 Győr Könyvesbolt	9021 Győr, Baross Gábor utca 11-13.
Malom Könyvárúhá	6000 Kecskemét, Korona u. 2. Malom Üzletközpont (III. emelet)
Miskolc Könyvesbolt	3530 Miskolc, Széchenyi István út 56.
1093 Pécs Plaza Könyvesbolt	7632 Pécs, Megyeri út 76. Pécs Plaza (földszint)
1086 Salgótarján Könyvesbolt	3100 Salgótarján, Rákóczi út 12.
1088 Szeged Árkád Könyvesbolt	6724 Szeged, Londoni krt. 3. Szeged Árkád (I. emelet)
Alba Plaza Könyvesbolt	8000 Székesfehérvár, Palotai út 1. Alba Plaza
Szombathely Könyvesbolt	9700 Szombathely, Fő tér 19.
1084 Zala Plaza Könyvesbolt	8900 Zalaegerszeg, Stadion út 5. Zala Plaza (I. emelet)
1090 Balaton Plaza Könyvesbolt	8200 Veszprém, Budapest út 20-28. Balaton Plaza